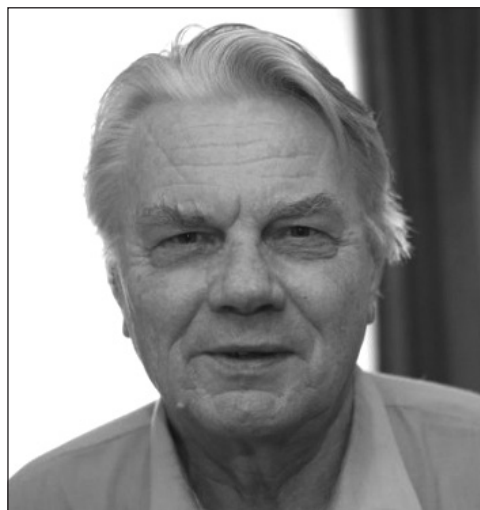

In Memoriam

MOKSLO FILOSOFIJOS TYRIMAMS PASKIRTAS GYVENIMAS

REIN VIHALEMM (1938–2015)

Po karštos vasaros šiek tiek pavėluotai atėjo liūdna žinia: liepos mėnesį netekome ilgamečio „Problemų“ redkolegijos nario, žinomo Baltijos šalių mokslo filosofo ir mokslo organizatoriaus, Tartu universiteto profesoriaus Reino Vihalemmo.

Reinas Vihalemmas studijavo chemiją Tartu universitete, studijas baigė *Cum laude* diplomu, tačiau jo teoriniai interesai siekė toliau nei gamtamoksliniai konkretaus mokslo tyrimai, tad visą gyvenimą paskyrė chemijos mokslo filosofijai. 1963 metais TSRS Mokslų akademijos Filosofijos institute apgynė filosofijos kandidato disertaciją ir visą tolesnį gyvenimą – 49 metus – dėstė mokslo filosofiją ir kitus filosofijos dalykus Tartu universitete. Profesoriaus laipsnis jam

buvo suteiktas negreitai – 30 metų buvo „pažangesnių“, visuomeniškai aktyvesnių, verslesnių kolegų. Kaip tik šių savybių stigo kukliam, ne politika ar karjera, o analitinės mokslo filosofijos tyrimais besidominčiam docentui R. Vihalemmui, tačiau jis visada garsėjo kaip padorus žmogus, nuodugnus tyrinėtojas, atidus pašnekovas. Estijai atgavus nepriklausomybę jam buvo suteiktas profesoriaus vardas (1992). Profesorius inicijavo Mokslo filosofijos katedros įsteigimą Tartu universitete ir vadovavo jai iki 2004 metų, kai šis universitetas pradėjo užsienio profesūros prioritetizavimo programą. Nuo 2005 metų R. Vihalemmas tapo ekstrordinariu profesoriumi, pastaruoju metu buvo aktyviai įsitraukęs į Estijos mokslo agentūros finansuojamą projektą „Nesutarimai: filosofinė analizė“ (2014–2019).

Pagrindinės prof. R. Vihalemmo domėjimosi sritys – bendroji mokslo filosofija, chemijos istorija ir filosofija, epistemologija, Estijos mokslo filosofijos raida. Jam nuoširdžiai rūpėjo mokslo prigimtis, nesibaigianti realizmo ir antirealizmo kontroversija mokslo filosofijoje. Jis oponavo socialiniam konstruktivizmui ir formulavo praktinio realizmo poziciją, kuri interpretuoja mokslą kaip praktinę veiklą, teorijos vedamą materialią tyrinėtojo sąveiką su išoriniu pasauliu. Profesorius tikėjo, kad, norėdami suprasti žmogiškąjį pažinimą ir jo rezultatus, turime gilintis į šiuo-

laikinio mokslo vystymosi istoriją, suprasti, kaip išsirutuliojo konkreti mokslinė praktika. Šis požiūris tapo prielaida R. Vihalemmo ϕ -mokslo (*ϕ -science*) modeliui, leidžiančiam suvokti, kaip fizika įgijo tokią dominuojančią padėtį mokslo pasaulyje.

Profesorius vadovavo daugeliui magistrantų ir doktorantų mokslo filosofijos darbų, ne kartą dalyvavo šios srities disertacijų gynimuose ne tik Estijoje, bet ir Lietuvoje, palaikė kolegiškus ryšius su Lietuvos analitinės pakraipos filosofijos grandais – prof. E. Nekrašu, prof. J. A. Krikštopaičiu, šviesaus atminimo R. Plečkaičiu bei prof. R. Pavilioniu. R. Vihalemmas buvo vienas iš aktyvių Estijos mokslo istorikų ir filosofų bendrijos narių ir nuolatinis Baltijos mokslo istorijos ir filosofijos asociacijos

rengiamų konferencijų pranešėjas ar bent dalyvis. 1997 metais Profesorius kartu su užsienio kolegomis įkūrė Tarptautinę chemijos filosofijos draugiją.

Reinas Vihalemmas – daugelio straipsnių ir knygų, skirtų mokslo, pirmiausia chemijos, filosofijai, autorius, „Kluwer“ leidyklos nuo 2001 metų leidžiamo periodinio leidinio „Estonian Studies in the History and Philosophy of Science“ redaktorius. Visada šviesiai prisiminsime jį ir kaip „Problemų“ žurnalo redkolegijos narį, su kuriuo buvo lengva susisiekti, pasitarti, jis niekada neatsisakydavo recenzuoti žurnalui anglų kalba atsiųstų tekstų ir padarydavo tai iš tiesų ekspertiškai. Jo pasiges kolegos, studentai, mokslo istorikai, mokslo filosofai, chemikai, – ir ne tik Estijoje.

Problemų redkolegijos vardu –

Nijolė Radavičienė,
vyriausioji redaktorė